

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ
ВАРШАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДНИЧИХ НАУК
АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ В КРАКОВІ
БІЛОРУСЬКА ДЕРЖАВНА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА АКАДЕМІЯ
КАЗАХСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. С.СЕЙФУЛЛІНА
ПОМОРСЬКА АКАДЕМІЯ В СЛУПСЬКУ
НАУКОВИЙ КЛУБ «SOPHUS»

АГРАРНА НАУКА ТА ОСВІТА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Збірник наукових праць
міжнародної науково-практичної
конференції

Частина 1

**Кам'янець-Подільський
2019**

УДК 63.001:65.001:30.001:10.001

А 25

Редакційна колегія:

Іванишин В.В., д-р екон. наук, проф., ректор – голова редакційної колегії (Україна); Водяник І.І., д-р техн. наук, проф. (Україна); Бахмат М.М., д-р с.-г. наук, професор (Україна), Желавський М.М., д-р вет.наук, проф. (Україна); Дуганець В. І., д-р пед. наук, професор (Україна); Лісовський О., д-р техн.наук, проф. (Польща); Місюк М.В., д-р екон. наук, проф. (Україна); Панков Д.А., д-р екон. наук, проф. (Беларусь); Парлінська А., д-р екон. наук, проф. (Польща); Пармаклі Д.М., д-р хаб. екон. наук, проф. (Молдова); Каденюк О.М., д-р іст. наук, професор (Україна); Пліска Ю., д-р пед. наук, проф. (Польща); Попович М.Д., д-р філос. наук, проф. (Україна); Цвігун А.Т., д-р с.-г. наук, проф. (Україна); Чикуркова А.Д., д-р екон. наук, проф. (Україна); Білик Т.Л., канд. екон. наук (Україна); Гуцол Т.Д., канд. техн. наук, доц. (Україна); Сава А.П., канд. екон. наук, с.н.с. (Україна); Семенишена Н.В., канд. екон. наук, доц. (Україна); Мудрик К., канд. техн. наук (Польща); Фатен Аль Наджар, д-р іст. наук, професор (ОАЕ); Ющук-Кубяк Е., д-р с.-г. наук, професор (Польща); Курпаска С., д-р техн. наук, професор (Польща)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Подільського державного аграрно-технічного університету
(протокол № 8 від 07.03.2019 р.)*

А 25

Аграрна наука та освіта в умовах євроінтеграції : збірник наукових праць міжнар. наук.-практ. конф. Ч.1. (20-21 березня 2019 р., м. Кам'янець-Подільський). – Тернопіль : Крок, 2019. – 366 с.

ISBN 978-617-692-513-2 (повне видання)

ISBN 978-617-692-514-9 (частина 1)

Збірник містить наукові доповіді міжнародної науково-практичної конференції “Аграрна наука та освіта в умовах євроінтеграції” (м. Кам'янець-Подільський), яка відбулася 20-21 березня 2019 р. з актуальних технологічних, технічних, економічних, соціальних та екологічних проблем і напрямів розвитку України, інших держав та сучасного суспільства загалом.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори наукових доповідей. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії збірника.

УДК 63.001:65.001:30.001:10.001

ISBN 978-617-692-513-2 (повне видання)

ISBN 978-617-692-514-9 (частина 1)

© Подільський державний аграрно-технічний університет, 2019

© Крок, 2019

Івасик Мирослава ЗНАЧЕННЯ ПОЗАКОРЕНЕВОГО ПІДЖИВЛЕННЯ ПРИ ВИРОЩУВАННІ ОЗИМИХ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР	188
Parkhuts Bohdan PRODUCTIVITY OF POTATO DEPENDING ON THE DARK GRAY PODZOLIZED SOILS OF MALE POLISSIA	191
Примак Іван, Панченко Олександр, Панченко Інна ЗМІНА ЧИСЕЛЬНОСТІ ЛЮМБРИЦІДІВ В ОРНОМУ ШАРІ ҐРУНТУ І ПРОДУКТИВНОСТІ СІВОЗМІНИ ЗА РІЗНИХ СИСТЕМ ОСНОВНОГО ОБРОБІТКУ	193
Сендецький Іван ВПЛИВ РЕГУЛЯТОРІВ РОСТУ ТА НОРМ ВИСІВУ НА РІСТ І РОЗВИТОК РОСЛИН ТА УРОЖАЙНІСТЬ ОЗИМОГО РІПАКУ	195
Філон Василь, Акоюн Арміне ТОМОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРНОГО СТАНУ ЧОРНОЗЕМІВ ТИПОВИХ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ БЕЗВОДНОГО АМІАКУ	198

СЕКЦІЯ 4
ЗООТЕХНІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ
ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ
ТВАРИННИЦТВА

SECTION 4
ANIMAL SCIENCES AND
TECHNOLOGIES OF LIVESTOCK
PRODUCTION

Андрійчук Валерій, Шуляр Альона ОЦІНКА ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ГУСІВНИЦТВА ТА ПРОДУКТИВНОСТІ ГУСЕЙ ПОРОДИ «ЛЕГАРТ ДАТСЬКИЙ»	200
Булатович Ольга, Гончар Валентин ЯКІСТЬ ПРОДУКТІВ ЗАБОЮ ЗАЛЕЖНО ВІД ГЕНОТИПУ СВИНЕЙ	202
Volkova Elena HISTOLOGICAL STUDIES OF THE MUSCULAR TISSUE OF PIGS OF VARIOUS BREED COMBINATIONS	205
Гончар Валентин, Косташ Володимир ПРОДУКТИВНІ ТА ЗАБІЙНІ ПОКАЗНИКИ ВІДГОДІВЕЛЬНОГО МОЛОДНЯКУ СВИНЕЙ ЗА ЗГДОВУВАННЯ В РАЦІОНІ КОРМОВОЇ ДОБАВКИ "МІНАКТИВІТ"	207
Деберина Ірина ОСОБЛИВОСТІ РОСТУ ТА РОЗВИТКУ ТЕЛИЦЬ ЧЕРВОНОЇ СТЕПОВОЇ ПОРОДИ	209
Дереза Олена, Коломієць Сергій, Дереза Сергій АНАЛІЗ СИСТЕМ ПЕРЕРОБКИ РІДКОГО СВИНЯЧОГО ГНОЮ	211
Димчук Анатолій МОЛОЧНЕ СКОТАРСТВО УКРАЇНИ 2018: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ	214
Диннікова Катерина, Лесновська Олена ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ЛОШАТ	215
Зирянов Артем, Цвігун Анатолій СКЛАД І ПОЖИВНІСТЬ ЗЕЛЕНОГО КОРМУ ПАСОВИЩ	217
Казьмірук Лариса КОНСТИТУЦІОНАЛЬНА ОЦІНКА ПРИ ДОБОРІ КОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЧЕРВОНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ	219
Калинка Андрій, Лесик Оксана ІНОВАЦІЙНИЙ СЕЛЕКЦІЙНИЙ ПОДАРУНОК НАУКОВЦІВАГРАРНИКІВ БУКОВИНИ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА КРАЮ	221
Каркач Петро, Машкін Юрій, Фесенко Василь ВИКОРИСТАННЯ ТРИТИКАЛЕ ТА ФЕРМЕНТНОГО ПРЕПАРАТУ ПРИ ВІДГОДІВЛІ КУРЧАТ-БРОЙЛЕРІВ	224
Каспров Роман, Шуплик Віктор ХІМІЧНИЙ СКЛАД М'ЯСА У БУГАЙЦІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ І АБЕРДИН-АНГУСЬКОЇ ПОРІД	226
Ковальчук Роман, Буштрук Марина, Кузьменко Оксана ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ У ПІДВИЩЕННІ ПРОДУКТИВНОСТІ НУТРІЙ	227

Дереза Олена

канд. техн. наук, доцент кафедри «Технічна механіка»

Коломієць Сергій

канд. техн. наук, доцент кафедри «Технічна механіка»

Дереза Сергій

ст. викладач кафедри «Технічний сервіс та системи в АПК»

Таврійський державний агротехнологічний університет

Мелітополь, Україна

АНАЛІЗ СИСТЕМ ПЕРЕРОБКИ РІДКОГО СВИНЯЧОГО ГНОЮ

Існує багато технологій переробки свинячого гною. Розглянемо деякі з них, які найчастіше застосовуються на практиці.

Технологія переробки свинячого гною методом тривалого витримування і внесення в ґрунт (технологія 1). Дана технологія широко застосовується в даний час в переважній більшості господарств України. Відповідно до технології, рідкий свинячий гній зі свинокомплексу транспортується до гноєсховища, в якому відбувається знезараження методом тривалого витримування [1, 2]. Отримане рідке органічне добриво вноситься на поля.

Переваги: широкий діапазон вологості гною; технологія містить всього п'ять технологічних операцій; відсутність постійного контролю кваліфікованим персоналом за процесом переробки; простота конструкції гноєсховища.

Недоліки: значні площі сільськогосподарських угідь для внесення отриманого рідкого органічного добрива; значні капітальні витрати на будівництво гноєсховищ; тривалий час переробки.

Технологія розподілу гною на фракції з подальшою переробкою твердої і рідкої фракції (технологія 2). Відповідно до технології, рідкий свинячий гній із свиноферми транспортується до сепаратора, на якому здійснюється поділ гною на тверду і рідку фракції. Рідка фракція знезаражується методом тривалого витримування (6 місяців) [2, 4]. Тверда фракція переробляється одним із наступних методів: активне компостування, пасивне компостування, біоферментації в установках камерного типу, біоферментації в установках барабанного типу. Отримане органічне добриво вноситься на поля.

Переробка методом пасивного компостування відбувається шляхом витримування суміші в буртах [4, 5]. Активне компостування в буртах здійснюється методом штучної аерації. Переробка твердої фракції здійснюється в біоферментаторі камерного або барабанного типу. При цьому тверда фракція гною регулярно аерується.

Переваги: не потрібно вологопоглинального матеріалу при компостуванні і біоферментації; зменшення обсягів гноєсховищ (і, відповідно, витрат) за рахунок виділення твердої фракції; простота технології.

Недоліки: наявність сільгоспугідь з відповідними культурами для внесення твердого та рідкого органічного добрива; наявність технічних засобів і технологічного устаткування для внесення двох видів органічного добрива; високі капітальні витрати.

Технологія переробки свинячого гною з використанням шандорних відстійників (технологія 3). Рідкий свинячий гній зі свинокомплексу по трубопроводу подається в приймальний резервуар сепаратора. Після сепаратора рідка фракція по трубопроводу подається в шандорні відстійники (відстійники заповнюються по черзі). Рідка фракція знаходиться в шандорних відстійниках 6 місяців (до повного відходу освітленої рідини). Після шандорного відстійника освітлена рідина подається по трубопроводу в

накопичувачі. Осад з шандорного відстійника і тверда фракція після сепаратора транспортується на бетонований майданчик для подальшого знезараження методом пасивного компостування.

У накопичувачах освітлена рідина знаходиться холодною пору року. Весною починається надходження освітленої рідини в каскад біологічних ставків: ставок деаммоніфікатор, водоростевий ставок, рибоводний ставок, ставок чистої води. Після біологічних ставків очищена рідина надходить у водойми.

Технологія переробки свинячого гною в аеротенках. В аеротенках здійснюється біологічна очистка свинячого гною штучним способом [2, 3]. Проектування споруд штучної біологічної очистки рідкої фракції рекомендується при нестачі площ сільськогосподарських угідь для внесення і несприятливих кліматичних умов при відповідному техніко-економічному обґрунтуванні за погодженням з територіальними органами державного екологічного контролю, ветеринарного і санітарного нагляду [1, 5]. Дана технологія реалізується з використанням вузла флокуляції, коагулятора або циклічних відстійників.

Технологія переробки свинячого гною в аеротенках з використанням вузла флокуляції (технологія 4). Рідкий свинячий гній зі свинокомплексу по трубопроводу подається в приймальний резервуар сепаратора. Після сепаратора рідка фракція по трубопроводу подається в первинні вертикальні відстійники. З первинного відстійника освітлена рідина самопливом потрапляє в аеротенк.

Осад з первинних відстійників подається на сепаратор після вузла флокуляції. Зневоднений осад і тверда фракція свинячого гною транспортується на бетонований майданчик для подальшого знезараження методом пасивного компостування. Освітлена рідина після сепаратора по трубопроводу подається для біологічного очищення в аеротенки.

Освітлена рідина з аеротенку разом з активним мулом самопливом надходить у вторинні відстійники. Активний мул із вторинного відстійника по трубопроводу повертається в аеротенк, очищена рідина по трубопроводу подається в польові сховища. У теплу пору року здійснюється спуск рідини на поля зрошення або поля фільтрації.

Технологія переробки свинячого гною в аеротенках з використанням коагулятора (технологія 5). Рідкий свинячий гній зі свинокомплексу по трубопроводу подається в приймальний резервуар сепаратора. Після сепаратора рідка фракція по трубопроводу подається в первинні вертикальні відстійники. З первинного відстійника освітлена рідина подається в коагулятор. Тверда фракція транспортується на бетонований майданчик. Осад з первинних відстійників транспортується в осадощільнювач.

З коагулятора рідина по трубопроводу подається в відстійник коагульованої рідини, з якого освітлена рідина по трубопроводу подається в аеротенк 1 ступеня, а осад транспортується в осадощільнювача.

З осадощільнювача освітлена рідина по трубопроводу подається в аеротенк 1 ступеня, а зневоднений осад транспортується на бетонований майданчик для знезараження методом пасивного компостування. Очищена рідина з активним мулом з аеротенках 1 ступеня самопливом надходить у вторинний відстійник 1 ступеня. Активний мул по трубопроводу повертається в аеротенк 1 ступеня. Освітлена рідина по трубопроводу подається в аеротенк 2 ступеня.

З аеротенку 2 ступеня очищена рідина і активний мул самопливом надходять у вторинний відстійник 2 ступеня. Активний мул по трубопроводу повертається в аеротенк 2 ступеня. Освітлена рідина по трубопроводу подається в польові сховища. З польових сховищ в теплу пору року здійснюється скидання очищеної рідини на поля фільтрації.

Технологія переробки свинячого гною в аеротенках з використанням циклічних відстійників (технологія 6). Рідкий свинячий гній зі свинокомплексу по трубопроводу подається в приймальний резервуар сепаратора. Після сепаратора рідка фракція по трубопроводу подається в циклічні первинні відстійники. З первинного відстійника освітлена рідина по трубопроводу подається в аеротенк.

Тверда фракція після сепаратора і осад з первинних відстійників транспортуються на бетонований майданчик.

З аеротенку очищена рідина і активний мул по трубопроводу потрапляють у вторинний відстійник. З вторинного відстійника частина активного мулу по трубопроводу повертається в аеротенк, а надлишковий активний мул переміщується на бетонований майданчик для знезараження методом пасивного компостування (або тверда фракція компостується, а осад і надлишковий активний мул знезаражуються методом тривалого витримування).

Освітлена рідина з вторинного відстійника по трубопроводу подається в польові сховища.

З польових сховищ в теплу пору року здійснюється скидання очищеної рідини на поля фільтрації.

Переваги технологій глибокої переробки: рідкий свинячий гній очищається до норм ГДК скидання на поля фільтрації або у водойми, що дозволяє збільшити об'єм очищеної води, придатної для подальшого використання на господарсько-побутові потреби [2]; всі поживні елементи (загальний азот і загальний фосфор) концентруються в невеликому обсязі твердого органічного добрива (з твердої фракції гною, осаду відстійників і надлишкового активного мулу).

Недоліки: значні площі, задіяні під очисні споруди; необхідність постійного контролю за процесом очищення висококваліфікованим персоналом; великі капітальні витрати; необхідність обігріву обладнання при мінусовій температурі повітря.

Зведені дані за охарактеризованими технологіями представлені в таблиці 1.

Таблиця 1. Зведені дані по технологіям переробки рідкого свинячого гною

Показник	Технологія 1	Технологія 2	Технологія 3	Технологія 4	Технологія 5	Технологія 6
Маса збереженого загального азоту на 1м ³ гною, кг/м ³	4,5	3,5	2	3,3	2,9	3,6
Маса збереженого загального фосфору на 1м ³ гною, кг/м ³	1	0,9	0,8	0,87	0,81	0,92

Як видно з таблиці 1, за масою збережених азоту і фосфору є істотні відхилення, отже, доцільно вибирати технології з урахуванням конкретних умов господарства. При цьому, найбільш екологічно вигідною є технологія 1, однак вона вимагає максимальну кількість земельних угідь, що в реальних умовах зустрічається вкрай рідко.

Список використаних джерел

1. Системи видалення, обробки, підготовки, та використання гною / ВНТП-АПК 09.06 Мінагрополітики. Київ : 2006. 100 с.
2. Ковалев Н. Г., Глазков И. К. Проектирование систем утилизации навоза на комплексах. Москва : Агропромиздат, 1989. 160 с.
3. Лексиков В. А., Пискун В. И., Самофалов А. П. Линия для разделения и очистки жидкого навоза. *Техника в сел. хоз-ве.* 1986. № 11. С. 15 - 16.
4. Савин Д. К., Наурузбаев С. К. Механизация разделения навоза на фракции. *Техника в сел. хоз-ве.* 1983. № 8. С. 22-24.

5. Андреев В. А., Новиков М. Н., Лукин С. М. Использование навоза свиней на удобрение. Москва : Росагропромиздат, 1990. 94 с.

Димчук Анатолій
канд. с-г. наук, доцент
Подільський державний аграрно-технічний університет
Кам'янець-Подільський, Україна

МОЛОЧНЕ СКОТАРСТВО УКРАЇНИ 2018: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

За даними Державної служби статистики поголів'я великої рогатої худоби в Україні у господарствах усіх категорій станом на 1 лютого 2019 року становило 3,39 млн голів, з яких 1,14 млн голів (33,6%) знаходилося на сільськогосподарських підприємствах і 2,25 млн голів (66,4%) – у господарствах населення. Лідерами серед областей є Вінницька (241,5 тис. голів), Полтавська (231,0 тис. голів) та Хмельницька (230,9 тис. голів). Загальна чисельність тварин зменшилася на 3,4% порівняно з аналогічним періодом 2018 року. Найбільше зменшилося поголів'я у Рівненській (-11,1%), Миколаївській (-11,0%) та Запорізькій (-9,6%) областях. У трьох областях спостерігалось збільшення поголів'я. Приріст чисельності відбувся у Луганській (+8,4%), Житомирській (+2,7%) та Закарпатській (+1,1%) областях. На Хмельниччині за останній рік загальне поголів'я тварин залишилося незмінним.

На сільськогосподарських підприємствах поголів'я тварин за звітний період зменшилося на 2,6% (з 1,17 до 1,14 млн голів). Найбільше скоротилася чисельність у Чернівецькій (-16,3%), Закарпатській (-12,5%) та Донецькій (-7,7%) областях. На підприємствах Хмельницької області поголів'я великої рогатої худоби зменшилося на 1,6% з 69,2 до 68,1 тис. голів. У той же час зросла кількість тварин у Тернопільській (+5,8%), Херсонській (+5,5%) та Житомирській (+2,4%) областях.

У господарствах населення поголів'я великої рогатої худоби скоротилося на 3,8% (з 2,34 до 2,25 млн. голів). Найбільше скоротилася чисельність у Миколаївській (-12,6%), Рівненській (-12,2%) та Запорізькій (-10,5%) областях. Лідери серед областей за приростом поголів'я тварин у господарствах населення – Луганська (+16,5%), Житомирська (+2,9%) та Вінницька (+2,2%). У населення Хмельницької області за останній рік збільшилася чисельність великої рогатої худоби на 0,7% (з 161,7 до 162,8 тис. голів).

За останній рік зменшилася і загальна кількість корів в Україні. Так, станом на 1 лютого 2019 року у господарствах усіх категорій було 1,93 млн голів, що менше на 3,6% проти аналогічного періоду минулого року. Зменшилося поголів'я корів як на сільськогосподарських підприємствах (-1,0%) так і у господарствах населення (-4,4%). У чотирьох областях збільшилася кількість корів: Житомирська (+1,9%), Тернопільська (+0,8%), Закарпатська (+0,5%) та Вінницька (+0,4%). Поголів'я корів у господарствах усіх категорій Хмельниччини зменшилося на 2,5% з 133,4 до 130,0 тис голів.

Валове виробництво молока в Україні у 2018 році становило 10,1 млн т, що менше на 0,2 млн т (-1,8%) порівняно з показниками 2017 року. У 2018 році на